

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ІНСТИТУТ ГІДРОБІОЛОГІЇ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗООЛОГІЇ НАН УКРАЇНИ
ГІДРОЕКОЛОГІЧНЕ ТОВАРИСТВО УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ПАРАЗИТОЛОГІВ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

БІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ – 2017

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю
«Біологічні дослідження – 2017»**

14–16 березня 2017 року

Житомир – 2017
ПП «Рута»

Д.О. Гаврилюк¹, В.К. Шаверський²^{1,2} Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. В. Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

Рівень результатів українських спортсменів з гандболу за останні десятиріччя значно знизився. Причиною цього є низка об'єктивних чинників, серед яких зростання конкуренції на змаганнях міжнародного рівня, відсутність врахування у підготовці спортсменів сучасних тенденцій змагальної діяльності, недостатнє науково-методологічне обґрунтування змін системи підготовки спортсменів при переході від одного до іншого етапу багаторічної підготовки. Це зумовлює потребу пошуку шляхів підвищення підготовленості гандболістів, які відповідають сучасним умовам змагальної діяльності. Резерви для цього фахівці вбачають в удосконаленні тих сторін підготовленості гандболістів, які є визначальними на певному етапі системи багаторічної підготовки [1, 4].

Резерви для розв'язання виявленої потреби пошуку ефективних шляхів підвищення тактичної підготовленості гандболістів фахівці вбачають в удосконаленні тих сторін підготовленості гандболістів, які є визначальними на певному етапі системи багаторічної підготовки. На етапі підготовки до вищих досягнень на фоні оптимального рівня фізичної та технічної підготовленості гандболістів провідної ролі у формуванні спортивного результату набуває тактична підготовленість та особливості її реалізації у змагальній діяльності.

Мета роботи – проаналізувати напрямки тактичної підготовки гандболістів на етапі базової підготовки.

Результати дослідження. Проведений аналіз змагальної діяльності гандболістів високої кваліфікації, узагальнення й педагогічна інтерпретація отриманого фактичного матеріалу дозволили групі авторів [1-4] виділити основні тенденції розвитку світового гандболу, серед них такі сучасні тенденції тактичної підготовки спортсменів як збільшення кількості команд із високим рівнем техніко-тактичної підготовленості; прогрес виконавчої майстерності провідних спортсменів в умовах жорсткого опору суперників; підвищення інтенсивності тренувальної й змагальної діяльності команд-лідерів; зменшення часу в спортсменів на сприйняття й оцінку ігрової ситуації й прийняття рішення на виконання рухового завдання; варіативність використання прийомів гри й тактичних взаємодій; зростання фізичної й психічної напруженості змагальної діяльності; гармонічне сполучення універсалізації й спеціалізації гравців різних амплуа.

Ефективність змагальної діяльності гандболістів визначається закономірностями формування результату. Як вказує низка авторів [1, 3, 4], об'єктивно існує чотири групи закономірностей:

- закономірності формування інформаційних процесів;
- закономірності, що викликають об'єктивний розвиток ігрового конфлікту;
- закономірності, що характеризують часові параметри ігрової діяльності команд, що протистоять одна одній;
- закономірності, що характеризують просторові параметри ігрової діяльності команд.

Комплексний вплив зазначених закономірностей на результативність й ефективність ігрової діяльності проявляється через дію ряду основних чинників: темпу взаємодії нападаючих, довжини ланцюга послідовних дій нападаючих (кількості взаємодій гравців), безперервності атакуючих дій, варіативності атакуючих дій; комплексності дій.

Зміст гри висуває перед спортсменами такі вимоги, як: уміння оцінити ситуацію, що виникла, прийняти ефективне рішення, вибрати доцільний ігровий прийом, виконати його раціональним способом з розрахунком часу, простору, дозування м'язових зусиль, встигнути проконтролювати результат і бути готовим на виконання наступної рухової задачі. Однак, найважливішим показником, є ефективність атакуючої діяльності (швидке оволодіння м'ячем із подальшим переходом до атакуючих дій). Це засвідчено більшістю фахівців з гандболу [1, 4].

Вивчення та аналіз наукової та методичної літератури і досвід спортивної та педагогічної діяльності дозволяє констатувати наявність у структурі атакуючої діяльності гандболістів двох видів нападу: швидкого прориву і позиційного нападу.

Види нападу безперервно удосконалюються, і мають велику кількість варіантів, обумовлених системою захисту суперника, складом команд і конкретними умовами проведеного змагання.

Перспективним для реалізації стратегічних завдань досягнення спортивного результату у змагальній діяльності з гандболу вважається правильне вирішення тактичних завдань. При цьому гравці повинні оволодівати оптимальною інформацією про розташування партнерів на майданчику, місце знаходження м'яча, можливі протидії супротивника, сигнали тренера і партнерів.

Окрім цього гравцеві в нападі треба бачити партнерів, з якими він взаємодіє, а також захисників і воротаря суперників. Багатьма фахівцями з гандболу зазначено, що гандболісту доводиться запам'ятовувати безліч схем тактичних дій в тренувальному процесі. Під час змагань він повинен передбачувано нестандартно знаходити цікаві рішення ігрових завдань, які його пам'ять зобов'язана зберегти і відтворити в потрібний момент. Фахівцями з гандболу та інших споріднених командних спортивних ігор подано наукові дані стосовно того, що у ігрових видах спорту гравці по різному вирішують завдання однакової складності і в однакових ігрових ситуаціях приймають різні рішення. Складність ситуації вибору, незалежно від того чи це стандартні тактичні схеми, чи нестандартні дії гравців, полягає у обмеженості інформації із-за ліміту часу на

сприйняття та аналіз, а це означає, що тактичне мислення істотно залежить від сформованості його операційних компонентів.

З'ясовано, що на кожний наступний етап підготовки юні гандболісти відбираються з певними антропометричними параметрами. Відбір же кваліфікованих спортсменів вказує на істотну перевагу психофізіологічних показників. Встановлена середня ступінь залежності загальної фізичної підготовленості від довжини і обхвату нижніх кінцівок у період становлення спортивної майстерності гандболістів. Середня і висока ступінь залежності успішності змагальної діяльності від показників сприйняття простору, логічного і просторового мислення встановлена в групі кваліфікованих спортсменів [2, 4].

Поряд можна стверджувати про набуття спортсменами оптимального рівня антропометричних показників, які повинні бути враховані при побудові підготовки гандболістів на цьому етапі.

Серед актуальних напрямів удосконалення атакуючих дій можна розглядати тактику проведення заміन гравців та використання хвилинних перерв, що в гандболі має свої характерні особливості. Іноді взяття хвилинної перерви може супроводжуватися серією замінів, що призводить до різкої зміни тактики гри або для усунення хаотичності і діях команди. Проведення замінів і використання хвилинних перерв багато в чому залежить від досвіду тренера, його психологічного стану, часто від важливості результату в тій чи іншій зустрічі.

Висновки: можна сміливо стверджувати, що грамотне використання навіть цих компонентів в управлінні грою дозволяє зробити команду більш керованою в спортивному двобої й домагатися стабільно високих результатів.

Література

Игнатьева В. Я. Подготовка гандболистов на этапе высшего спортивного мастерства: учебн. пособие / В. Я. Игнатьева, В. М. Тхорев, И. В. Петрачева; под общ. ред. В. Я. Игнатьевой. — М.: Физическая культура, 2005. — 276 с.

Кушнірюк С. Т. Контроль і структура фізичної підготовленості гандболістів високої кваліфікації у тренувальному макроциклі: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. наук з фіз. вих. і спорту: спец. 24.00.01 «Олімпійський і професійний спорт» / С. Т. Кушнірюк. — К.; 2004. — 19 с.

Фискалов В. Д. Спорт и система подготовки спортсменов: учебник / В. Д. Фискалов. — М.: Советский спорт, 2010. — 392 с.

Чернов С. В. Инновационные технологии подготовки профессиональных спортсменов и команд игровых видов спорта : автореф. дис. на соискание науч. степени д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры» / С. В. Чернов. — М., 2006. — 46 с.

УДК: 61:796